

3. Степаненко В. Інтеграція сучасних технологій у процес вогневої підготовки: проблеми, можливості та перспективи для збройних сил України. Актуальні проблеми службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони України: матеріали Всеукр. 2025. С. 257.

Михайло ЛИТВИНЕНКО, здобувач вищої освіти 2-го курсу ФПФКП НПУ, Дніпровський державний університет внутрішніх справ.

Науковий керівник:

Едуард РИЖКОВ, професор кафедри інформаційних технологій, Дніпровський державний університет внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор

МЕТОДИ АНАЛІТИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Ефективність протидії злочинності в сучасних умовах прямо корелює зі здатністю оперативних підрозділів перетворювати окремі дані в цілісну картину у структуровані масиви знань. Методи аналітики в діяльності кримінальної поліції - це не просто технічні прийоми, а методологічна основа для виявлення прихованих закономірностей, прогнозування криміногенних процесів та встановлення особи за їхнім «цифровим» чи «поведінковим» слідом. Сучасна аналітична робота базується на інтеграції декількох ключових методів.

Головна відмінність кримінальної поліції від інших служб полягає в тому, що вона не просто фіксує порушення, а «полює» на професійних злочинців та розплутує складні схеми. Якщо звичайна поліція частіше працює з тим, що вже сталося на очах, то кримінальна - занурюється в деталі, які на перший погляд непомітні. Вона шукає приховані зв'язки, вистежує організаторів і намагається зрозуміти логіку злочинця, щоб випередити його наступний крок. Це робота не стільки силова, скільки інтелектуальна, де головною зброєю є вміння скласти до купи розрізнені факти.

Оперативний аналіз та спосіб мислення від загального до конкретного (Case Analysis). Цей метод є фундаментальним для розкриття конкретних злочинів. Він базується на детальному вивченні матеріалів кримінального провадження через призму послідовності подій у часі. Аналітик не просто фіксує події, а вибудовує часові послідовності (Анасара-схеми), що дозволяє виявити логічні розбіжності в алібі або показах. Важливо розуміти, що оперативний аналіз дозволяє знайти відсутність даних про дії людини в певний час - моменти, де активність об'єкта не зафіксована, що часто вказує на час підготовки або приховування знарядь злочину. Кримінальний аналіз є невід'ємною частиною сучасної правоохоронної діяльності, оскільки він дозволяє систематизувати величезні масиви інформації та забезпечувати прийняття обґрунтованих рішень [1, с. 42].

Візуальний аналіз мережевих зв'язків (Link Analysis). У контексті боротьби з організованою злочинністю цей метод не має альтернатив. Він дозволяє перетворити сотні протоколів допитів та результатів негласних слідчих розшукових дій у зрозумілі графічні моделі. Вузлами такої моделі виступають не лише люди, а й об'єкти: спільні адреси реєстрації, спільні транспортні засоби чи телефонні контакти. Це дає змогу виявити «центральні вузли» (лідерів) та «периферійних виконавців». Логічна перевага методу в тому, що він підсвічує непрямі зв'язки, які не очевидні при звичайному читанні справ. Використання спеціалізованого програмного забезпечення для візуалізації зв'язків дає можливість виявити ключові фігури в злочинних мережах, які раніше залишалися поза полем зору [2, с. 115].

Геопросторовий аналіз та теорія «гарячих точок» (Crime Mapping). Метод базується на постулаті, що злочинність не поширюється хаотично. Використовуючи цифрові карти, аналітики кримінальної поліції проводять кластерний аналіз. Виявлення територіальних центрів тяжіння злочинності (наприклад, поблизу ломбардів або транспортних вузлів) дозволяє не лише ефективно розподіляти сили патрулювання, а й проводити превентивні заходи. Це логічний перехід від реагування на події до управління територіальними ризиками. Використання геоінформаційних систем дозволяє візуалізувати просторовий розподіл злочинності, що є ключовим для раціонального розподілу сил і засобів [3, с. 88].

Аналіз методів вчинення злочинів (Modus Operandi Analysis). Суть цього методу полягає у виявленні унікального «почерку» злочинця або групи. Це аналіз стійких звичок: спосіб зламу, вибір конкретного часу, використання специфічного сленгу під час нападів чи навіть залишені на місці специфічні сліди. У сучасних умовах до цього додається аналіз цифрового почерку (IP-адреси, типи використовуваного шкідливого ПЗ). Поєднання епізодів за методом Modus Operandi дозволяє об'єднувати провадження в різних регіонах в одну серію, що значно підвищує шанси на затримання. Алгоритми порівняння патернів дозволяють виявляти складні закономірності злочинної поведінки, значно прискорюючи процес ідентифікації серійних правопорушників [4, с. 67].

Прогностичний та стратегічний аналіз. Він базується на статистичних методах і дозволяє прогнозувати динаміку злочинності на основі зовнішніх чинників (економічних показників, міграційних процесів). Логіка прогнозування дозволяє кримінальній поліції готуватися до появи нових видів шахрайств або сплесків вуличної злочинності ще до того, як вони набудуть масового характеру. Сучасні методи превентивного аналізу спрямовані на оцінку ризиків та вразливостей, що дозволяє переходити до стратегії активного запобігання злочинності [4, с. 102].

Окрему увагу в контексті технологічного оновлення кримінальної поліції слід приділити перспективам інтеграції штучного інтелекту (AI) у процеси OSINT-розвідки. Гармонійне поєднання штучного інтелекту з технологіями збору даних із відкритих джерел дозволяє не лише автоматизувати рутинний моніторинг соцмереж та форумів, а й значно прискорює ідентифікацію підозрюваних через аналіз великих масивів візуальної та текстової інформації [5, с. 520]. Використання таких інструментів, як комп'ютерний зір для аналізу супутникових знімків чи алгоритмів розпізнавання облич (наприклад, Clearview AI), трансформуює OSINT із допоміжного методу на потужний автономний механізм, здатний знаходити приховані взаємозв'язки та фільтрувати інформаційний «шум» в умовах воєнного стану. При цьому, попри високий рівень автоматизації початкових стадій аналізу, ключова роль на завершальному етапі все одно залишається за фахівцем-аналітиком, чия професійна оцінка є необхідною для перевірки інформації на правдивість та їхнього юридичного закріплення [5, с. 521].

Методи аналітики в діяльності кримінальної поліції пройшли еволюцію від простої систематизації карток до складних інтелектуальних систем підтримки прийняття рішень. Комбінація методів аналізу зв'язків, геокартування та вивчення Modus Operandi створює умови, за яких злочинна діяльність втрачає свою анонімність. Для правоохоронної системи це означає перехід на якісно новий рівень, де професіоналізм базується не лише на досвіді, а й на суворому математичному та логічному аналізі даних, що мінімізує помилки та забезпечує невідворотність покарання.

Список використаних джерел

1. Федча І.А. Професійна підготовка аналітиків. Навчальний посібник з основ кримінального аналізу для правоохоронних органів України. К.: МВС, 2023. 256 с.
2. Шепітько В.Ю. Діджиталізація поліцейської діяльності // Сучасні інструменти кримінального аналізу: Збірник матеріалів науково-практичної конференції. Дніпро, 2024. 312 с.
3. Василичук В.І. Технології безпеки в 21 столітті. Методичні рекомендації щодо використання аналітичних систем в оперативно-розшуковій діяльності. Л.: Світ, 2024. 198 с.
4. Колодязний М.Г. Стратегії запобігання злочинності. Аналітичний огляд світового досвіду впровадження превентивних поліцейських заходів. К.: МВС України, 2023. 144 с.

5. Рижков Е. В. Перспективи використання штучного інтелекту при реалізації технології OSINT / Е. В. Рижков // Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 21 березня 2025 р.); у 2-х ч. Ч. II. Дніпро : ДДУВС, 2025. С. 519-521.

Валерія БУНЧУЖНА, курсантка 2-го курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Національної поліції України, Дніпровський державний університет внутрішніх справ.

Науковий керівник:

Марина ЛОГІНОВА, викладач кафедри цивільно правових дисциплін, Дніпровський державний університет внутрішніх справ

НІКЧЕМНІ ПРАВОЧИНИ ТА ЇХ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ

Нікчемні правочини є одним із ключових інститутів цивільного права України, оскільки вони безпосередньо пов'язані із забезпеченням законності цивільного обороту, захистом прав учасників майнових і немайнових відносин та недопущенням використання правочинів у супереч закону. Відповідно до ст. 202 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Однак не кожен правочин породжує юридичні наслідки. Якщо під час його вчинення порушуються вимоги закону, такий правочин може бути недійсним. Особливе місце серед недійсних правочинів займають саме нікчемні правочини, тобто такі, недійсність яких прямо встановлена законом і які не потребують окремого судового рішення для визнання їх недійсними. Це прямо передбачено ч. 2 ст. 215 ЦК України: нікчемний правочин є недійсним у силу закону, а його визнання судом недійсним не вимагається [1].

Правова природа нікчемного правочину полягає в тому, що він вважається недійсним із моменту його вчинення. Тобто сторони формально можуть укласти договір, підписати документи, передати майно чи кошти, однак з погляду права такий правочин не створює тих юридичних наслідків, на які сторони розраховували. Основна відмінність нікчемного правочину від оспорюваного полягає в тому, що оспорюваний правочин вважається чинним доти, доки суд не визнає його недійсним, а нікчемний є недійсним автоматично. Наприклад, якщо договір укладений із порушенням обов'язкової нотаріальної форми у випадках, коли така форма прямо передбачена законом, або якщо правочин спрямований на порушення публічного порядку, він може бути нікчемним незалежно від того, чи зверталася сторона до суду. Саме тому нікчемність є більш суворою формою правової реакції держави на порушення вимог цивільного законодавства [2, с. 401].

Загальні вимоги до чинності правочину визначені ст. 203 ЦК України. Зокрема, зміст правочину не повинен суперечити ЦК України, іншим актам цивільного законодавства, інтересам держави і суспільства, його моральним засадам; особа, яка вчиняє правочин, повинна мати необхідний обсяг цивільної дієздатності; волевиявлення учасника має бути вільним і відповідати його внутрішній волі; правочин має вчинятися у формі, встановленій законом; він має бути спрямований на реальне настання правових наслідків. Недодержання цих вимог у передбачених законом випадках може бути підставою для нікчемності. Отже, нікчемний правочин – це не просто «помилкова» або «невигідна» угода, а правочин, у якому